SKLEPI

SKLEP (EU) 2020/2228 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA

z dne 23. decembra 2020

o evropskem letu železnic (2021)

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE STA –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 91 Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

po posredovanju osnutka zakonodajnega akta nacionalnim parlamentom,

ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora ([1]),

ob upoštevanju mnenja Odbora regij ([2]),

v skladu z rednim zakonodajnim postopkom ([3]),

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Komisija je v sporočilu z dne 11. decembra 2019 z naslovom „Evropski zeleni dogovor“ (v nadaljnjem besedilu: sporočilo o evropskem zelenem dogovoru) sprejela evropski zeleni dogovor za Unijo in njene državljane. Evropski zeleni dogovor je nova strategija za rast, katere cilj je preoblikovati Unijo v pravično in uspešno družbo s sodobnim, z viri gospodarnim in konkurenčnim gospodarstvom, kjer v letu 2050 ne bo neto emisij toplogrednih plinov in kjer je gospodarska rast ločena od rabe virov.

(2) Evropski svet je v sklepih z dne 12. decembra 2019 podprl cilj doseganja podnebno nevtralne Unije do leta 2050.

(3) Evropski parlament je v resoluciji z dne 15. januarja 2020 pozdravil sporočilo o evropskem zelenem dogovoru in pozval k potrebnemu prehodu na podnebno nevtralno družbo do leta 2050.

(4) V skladu s cilji iz sporočila o evropskem zelenem dogovoru je treba preoblikovati gospodarstvo Unije in ponovno preudariti politike, zlasti na področju prometa in mobilnosti. Promet povzroča četrtino emisij toplogrednih plinov v Uniji, delež, ki se še povečuje. Da bi dosegli podnebno nevtralnost, je treba do leta 2050 zmanjšati emisije iz prometa za 90 %. Za doseganje trajnostnega intermodalnega prometa je treba uporabnike postaviti na prvo mesto ter jim zagotoviti cenovno bolj sprejemljive, dostopne, bolj zdrave, čistejše in energetsko učinkovitejše alternativne možnosti za njihove načine mobilnosti, obenem pa je treba spodbujati tiste, ki že uporabljajo trajnostne načine prevoza, kot so hoja, kolesarjenje in javni prevoz.

(5) Z evropskim zelenim dogovorom naj bi se za reševanje teh izzivov pospešil prehod na trajnostno in pametno mobilnost. Zlasti bi bilo treba večji del 75 % notranjega tovornega prometa, ki trenutno poteka po cestah, preusmeriti na železnico in celinske plovne poti. Da bi se zgodil ta prehod, so potrebne velike naložbe, tudi naložbe v okviru okrevanja, bistveni del teh naložb pa bo namenjen izvajanju vseevropskega prometnega omrežja (TEN-T) in prizadevanjem za povečanje učinkovitosti železniških tovornih koridorjev.

([1]) UL C 364, 28.10.2020, str. 149.
([2]) Mnenje z dne 14. oktobra 2020 (še ni objavljeno v Uradnem listu).
([3]) Stališče Evropskega parlamenta z dne 15. decembra 2020 (še ni objavljeno v Uradnem listu) in odločitev Sveta z dne 17. decembra 2020.

(6) Železnica ima pomembno vlogo pri korenitih spremembah za dosego cilja podnebne nevtralnosti do leta 2050. Je ena izmed okolju najbolj prijaznih in energijsko učinkovitih načinov prevoza. Železnica je večinoma elektrificirana in oddaja veliko manj CO_2 kot enakovredni načini prevoza po cesti ali zraku. Prav tako pa je edini način prevoza, pri katerem se emisije toplogrednih plinov in CO_2 od leta 1990 dosledno znižujejo. Poleg tega je železnica med letoma 1990 in 2016 zmanjšala porabo energije in vse bolj uporablja obnovljive vire energije.

(7) Kriza zaradi COVID-19 je prometni sektor izjemno prizadela. Kljub operativnim in finančnim težavam pa je sektor ohranil ključne povezave za prevoz potnikov in osnovnega blaga. To so omogočili predvsem zaposleni, ki z delom nadaljujejo kljub težkim in negotovim razmeram. Strateška vloga, ki jo je imela železnica v času krize zaradi COVID-19, kaže, da je uresničitev enotnega evropskega železniškega območja, vzpostavljenega z Direktivo 2012/34/EU Evropskega parlamenta in Sveta ([4]), potrebna tako za lažjo oskrbo z osnovnim blagom, kot so hrana, zdravila in gorivo, zlasti v izjemnih okoliščinah, kot tudi za doseganje širših ciljev prometne politike.

(8) Železniški sektor s povezovanjem glavnih prevoznih poti Unije z njenimi obrobnimi, gorskimi in odročnimi regijami in ozemlji, tudi na regionalni in lokalni ravni, ter z vzpostavljanjem in ponovnim uvajanjem manjkajočih regionalnih čezmejnih železniških povezav prispeva k socialni, ekonomski in teritorialni koheziji na celinski, nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Poleg tega je na oddaljenih in podeželskih območjih pogosto manj omrežij, ki bi omogočala opravljanje osnovnih storitev za prebivalstvo, in ta so tudi slabše razvita. Obrobne regije so pogosto v položaju, ki je težaven z dveh vidikov, saj so po naravi podeželske in na obrobju nacionalnih mrež.

(9) Medtem ko se je delež potnikov v železniškem prometu v Uniji od leta 2007 le nekoliko povečal, se je delež železniškega tovornega prometa zmanjšal. Za dosego dejanskega enotnega evropskega železniškega območja še vedno obstajajo številne ovire. Za železniški sektor so med drugim včasih ovire tudi zastarela praksa poslovanja in obratovanja, starajoča se infrastruktura in vozni park ter hrupni vagoni. Premagovanje teh ovir bo skupaj z zmanjšanjem stroškov, preučitvijo shem Unije za nadomestitev nacionalnih mehanizmov za nediskriminatorno podporo za prevoznike v železniškem prometu in pospešitvijo inovacij železnici omogočilo izkoristiti svoj celotni potencial, hkrati pa zagotovilo delovanje notranjega trga, povečevanje železniškega prometa in dodatno izboljšanje že tako visokih ravni varnosti. Zato železniški sektor potrebuje dodatno spodbudo, da postane privlačnejši tako za potnike in zaposlene kot podjetja.

(10) Ministri za promet iz večine držav članic so se s politično izjavo, podano na neformalni videokonferenci ministrov za promet EU 4. junija 2020, zavezali, da bodo podpirali evropsko agendo za mednarodni potniški železniški promet.

(11) Za spodbujanje železniškega prometa v skladu s cilji iz sporočila o evropskem zelenem dogovoru, vključno s trajnostno in pametno mobilnostjo, bi bilo treba leto 2021 razglasiti za evropsko leto železnic (v nadaljnjem besedilu: evropsko leto). Leto 2021 bo pomembno leto za politiko Unije na področju železnic, saj bo predstavljalo prvo polno leto, v katerem se bodo pravila iz četrtega železniškega paketa izvajala po vsej Uniji, in sicer so to pravila o odprtju trga notranjih storitev potniškega prometa, zmanjšanju stroškov in upravnega bremena za prevoznike v železniškem prometu, ki delujejo po vsej Uniji, ter dodelitvi dodatnih nalog Agenciji Evropske unije za železnice (ERA), katerih cilj je zmanjšanje tehničnih ovir. V številnih državah članicah obstaja vse več javnega interesa za železnice, vključno z nočnimi vlaki, kot je razvidno iz priljubljenosti pobude DiscoverEU. Poleg tega bo mednarodni festival umetnosti Europalia leta 2021 posvečen vplivu železnic na umetnost in bo poudaril vlogo železnice kot vplivnega spodbujevalca socialnih, gospodarskih, industrijskih in ekoloških sprememb. Evropsko leto bi moralo prispevati k vseevropski razpravi o prihodnosti železnic.

([4]) Direktiva 2012/34/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. novembra 2012 o vzpostavitvi enotnega evropskega železniškega območja (UL L 343, 14.12.2012, str. 32).

(12) Na ravni Unije bo za dodelitev finančnih sredstev, potrebnih za izvajanje tega sklepa, treba določiti ustrezno financiranje v okviru proračunskega postopka za leto 2021 v skladu z večletnim finančnim okvirom za obdobje 2021–2027. Brez poseganja v pristojnosti proračunskega organa bi bilo treba za izvajanje tega sklepa od 1. januarja 2021 do 31. decembra 2022 zagotoviti financiranje v višini vsaj 8 milijonov EUR.

(13) Dnevni migranti predstavljajo 80 % do 90 % vseh potnikov v železniškem prometu. To pomeni, da mestne aglomeracije pomembno prispevajo k skupni uspešnosti železniškega potniškega prometa. Pametna mobilnost v mestih je odvisna od posodobitve in prenove premalo izkoriščenih primestnih in regionalnih prog, s katerimi bi zmanjšali ekološki odtis ter povečali socialno in gospodarsko kohezijo.

(14) Med evropskim letom bi morala Komisija razmisliti o pričetku študije izvedljivosti uvedbe evropske oznake za promocijo blaga in proizvodov, ki se prevažajo po železnici, da bi se podjetja spodbudila, naj za prevoz uporabijo železnico. Prav tako bi morala Komisija razmisliti o pričetku študije izvedljivosti z namenom uvedbe indeksa železniške povezljivosti za kategorizacijo ravni povezanosti, dosežene z uporabo storitev v železniškem omrežju.

(15) Vloge motiviranega osebja ne gre podcenjevati, saj le-to zagotavlja nemoteno izvajanje aktivnosti. Da bi lahko v celoti uresničil svoj potencial, mora železniški sektor diverzificirati delovno silo in v svoje vrste pritegniti zlasti ženske in mlade delavce. To politiko bi bilo treba spodbujati na vseh institucionalnih ravneh.

(16) Da bi bila železnica privlačnejša, morajo biti storitve osredotočene na uporabnike ter organizirane in oblikovane tako, da zagotavljajo dobro vrednost, dosledno zanesljivost, odlično kakovost storitve in privlačne cene.

(17) Ker ciljev tega sklepa, in sicer spodbujanja železniškega prometa kot trajnostnega, inovativnega, medsebojno povezanega in intermodalnega, varnega in cenovno dostopnega načina prevoza ter pomembnega elementa v ohranjanju in razvijanju dobrih odnosov med Unijo in njenimi sosednjimi državami, kakor tudi poudarjanja evropske in čezmejne razsežnosti železnice in povečanja prispevka železnice h gospodarstvu, industriji in družbi Unije, države članice me morejo zadovoljivo doseči, temveč se zaradi dejstva, da temeljijo na mednarodni izmenjavi informacij in širjenju najboljših praks po vsej Uniji, lažje dosežejo na ravni Unije, lahko Unija sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti iz člena 5 Pogodbe o Evropski uniji. V skladu z načelom sorazmernosti iz navedenega člena ta sklep ne presega tistega, kar je potrebno za doseganje navedenih ciljev –

SPREJELA NASLEDNJI SKLEP:

Člen 1

Predmet urejanja

Leto 2021 se razglasi za „evropsko leto železnic“ (v nadaljnjem besedilu: evropsko leto).

Člen 2

Cilji

Splošni cilj evropskega leta je spodbujati in podpirati prizadevanja Unije, držav članic, regionalnih in lokalnih organov ter drugih organizacij pri povečevanju deleža potnikov in tovora v železniškem prometu. Posebni cilji evropskega leta so:

(a) promovirati železnico kot trajnosten, inovativen, medsebojno povezan in intermodalen, varen in cenovno dostopen način prevoza, zlasti s poudarkom na vlogi železnice:

(i) kot nosilca korenitih sprememb, ki bodo Uniji pomagale doseči cilj podnebne nevtralnosti do leta 2050;

(ii) kot stebra učinkovitega logističnega omrežja, ki lahko opravlja osnovne storitve, tudi v primeru nepričakovanih kriz, in

(iii) kot načina prevoza, ki ga lahko uporablja širša javnost, predvsem mladi, ter med drugim predstavljati železnico kot privlačno poklicno priložnost;

(b) poudarjati evropsko čezmejno razsežnost železnic, ki združuje državljane, jim omogoča, da raziskujejo Unijo v vsej njeni raznolikosti, spodbuja družbeno-ekonomsko in teritorialno kohezijo in prispeva k povezovanju notranjega trga Unije, zlasti z boljšo notranjo povezljivostjo in povezanostjo z geografskim obrobjem, tudi z regionalnimi čezmejnimi povezavami;

(c) krepiti prispevek železnice h gospodarstvu Unije, njeni industriji, vključno z njeno konkurenčnostjo v svetu, njeni trgovini in njeni družbi, zlasti v tistih vidikih, ki so povezani z regionalnim in lokalnim razvojem, trajnostnim turizmom, izobraževanjem, mladimi in kulturo ter izboljšanjem dostopnosti za invalide ali osebe z zmanjšano mobilnostjo, in zlasti namenjajoč pozornost potrebam starejših;

(d) prispevati k promoviranju železnice kot pomembnega elementa odnosov med Unijo in njenimi sosednjimi državami, gradeč na interesih in potrebah partnerskih držav ter strokovnem znanju in izkušnjah na področju železniškega prometa v Uniji in širše;

(e) izhajati iz sposobnosti železnice, da spodbuja kolektivno domišljijo, zlasti prek zgodovine železnice in njene kulturne dediščine, spominjajoč na prispevek železnice pri ustvarjanju evropske blaginje in razvoju najsodobnejših tehnologij;

(f) promovirati privlačnost železniških poklicev, zlasti s poudarjanjem povpraševanja po novih znanjih in spretnostih ter pomena poštenih in varnih delovnih pogojev ter odziva na potrebo po večji raznolikosti delovne sile;

(g) promovirati ključno vlogo železnic v mednarodnem potniškem prometu v Uniji;

(h) spodbujati omrežje nočnih vlakov v Uniji in pobude, ki poudarjajo njegovo čezmejno naravo, z uporabo simbolov, ki predstavljajo Unijo;

(i) ozaveščati javnost o potencialu železnice za razvoj trajnostnega turizma v Evropi;

(j) promovirati ključno vlogo železnic pri trajnostni celostni mobilnosti, ki povezuje vozlišča in omogoča privlačno in pametno prehajanje med načini prevoza;

(k) prispevati k izvajanju četrtega železniškega paketa in ozaveščanju o ukrepih, potrebnih za vzpostavitev enotnega evropskega železniškega območja, temelječega na dobro delujočem TEN-T;

(l) spodbujati razpravo o tem, kako posodobiti vozni park in kako nadalje razviti in povečati zmogljivost železniške infrastrukture, da se spodbudi širša uporaba železniškega potniškega in tovornega prometa, pri čemer se poudarja pomen sodelovanja med upravljavci infrastrukture, raziskave in inovacije ter vloga skupnega podjetja Shift2Rail, ustanovljenega z Uredbo Sveta (EU) št. 642/2014 ([5]);

(m) spodbujati prireditve in pobude za razširjanje informacij o pravicah potnikov v železniškem prometu ter spodbujati sodelovanje med vsemi akterji, da bi se izboljšala obveščenost strank in izdaja vozovnic, vključno s ponudbo vozovnic, ki veljajo za vse proge, in razvojem inovativnih digitalnih multimodalnih vozovnic, ter zagotavljati informacije o sedanjih izzivih v zvezi s tem, kot so potreba po izmenjavi podatkov med akterji.

([5]) Uredba Sveta (EU) št. 642/2014 z dne 16. junija 2014 o ustanovitvi Skupnega podjetja Shift2Rail (UL L 177, 17.6.2014, str. 9).

Člen 3

Vsebina ukrepov

1. Ukrepe, ki se sprejmejo za doseganje ciljev, določenih v členu 2, je treba natančno uskladiti s tekočimi dejavnostmi promoviranja železniškega prometa. Ti ukrepi vključujejo naslednje dejavnosti na ravni Unije, nacionalni, regionalni ali lokalni ravni, ki se organizirajo v partnerstvu ali posamično ter so povezane s cilji evropskega leta:

(a) pobude in prireditve za spodbujanje razprave, oblikovanje pozitivne podobe, ozaveščanje ter olajšanje sodelovanja državljanov, podjetij in javnih organov, da se poveča zaupanje javnosti v železnico, zlasti po krizi zaradi COVID-19, ter spodbujanje privlačnosti železnice za prevoz več ljudi in blaga kot sredstva za boj proti podnebnim spremembam, in sicer prek več kanalov in orodij, vključno s prireditvami v državah članicah, pri čemer se poudarita tudi varnost in udobje potovanja z železnico;

(b) pobude v državah članicah za spodbujanje uporabe železnice za službene poti in prevoz v službo, tako v javnem kot zasebnem sektorju;

(c) informativne razstave, inspirativne in izobraževalne kampanje ter kampanje ozaveščanja, pa tudi uporabo predstavitvenih in informativnih vlakov za spodbujanje sprememb vedenja potnikov, potrošnikov in podjetij ter spodbujanje splošne javnosti k aktivnem sodelovanju pri doseganju ciljev bolj trajnostnega prometa;

(d) izmenjavo izkušenj in najboljših praks nacionalnih, regionalnih in lokalnih organov, civilne družbe, podjetij in šol glede spodbujanja uporabe železnice in načina izvajanja vedenjskih sprememb na vseh ravneh;

(e) izvajanje študij in inovativnih dejavnosti ter razširjanje njihovih rezultatov na evropski ali nacionalni ravni;

(f) promoviranje projektov in omrežij, povezanih z evropskim letom, vključno z mediji, družbenimi omrežji in drugimi spletnimi skupnostmi;

(g) partnerstva in prireditve, kot so tisti, navedeni v Prilogi;

(h) opredelitev in spodbujanje najboljših praks, da se vzpostavijo enaki konkurenčni pogoji za različne načine prevoza;

(i) spodbujanje projektov in dejavnosti za ozaveščanje o trajnostni mobilnosti od začetka do konca potovanja, ki bi omogočila tekoče potovanje „od vrat do vrat“ v kombinaciji z drugimi načini prevoza, vključno z aktivnim potovanjem, ter trajnostno in pametno logistiko;

(j) spodbujanje projektov in dejavnosti za krepitev ozaveščenosti o pomembnosti enotnega evropskega železniškega območja, zlasti o sedanjem poteku njegovega izvajanja, ukrepih za spodbujanje mednarodnih potovanj z železnico in ukrepih za digitalne informacije za potnike, kot je zagotavljanje informacij o ponudbi potovanj, cenah vozovnic in voznih redih – tudi s strani neodvisnih ponudnikov – v realnem času zaradi lažje primerjave, ter

(k) spodbujanje projektov in dejavnosti za uresničitev razširjene, posodobljene in interoperabilne železniške infrastrukture, vključno z evropskim sistemom za upravljanje železniškega prometa (ERTMS), terminali, ki ponujajo možnosti prehoda na druge načine prevoza, ter posodobljenim voznim parkom.

2. Komisija preuči možnosti, da bi med evropskim letom pričela:

(a) študijo izvedljivosti uvedbe evropske oznake za promocijo blaga in proizvodov, ki se prevažajo po železnici, da bi se podjetja spodbudila, naj za prevoz uporabijo železnico, ter

(b) študijo izvedljivosti z namenom uvedbe indeksa železniške povezljivosti za kategorizacijo ravni povezanosti, dosežene z uporabo storitev v železniškem omrežju, in prikaz potenciala železnice, da konkurira drugim načinom prevoza.

Komisija do 31. marca 2021 o svojih načrtih obvesti Evropski parlament in Svet.

3. Institucije in organi Unije ter države članice se lahko na ravni Unije oziroma na nacionalni ravni sklicujejo na evropsko leto in uporabljajo njegovo vizualno podobo pri promoviranju dejavnostih iz odstavka 1.

Člen 4

Usklajevanje na ravni držav članic

Za organizacijo sodelovanja pri evropskem letu na nacionalni ravni so odgovorne države članice. Države članice zagotovijo usklajevanje zadevnih dejavnosti na nacionalni ravni in imenujejo nacionalne kontaktne osebe za zagotovitev usklajevanja na ravni Unije.

Členu 5

Usklajevanje na ravni Unije

1. Komisija redno sklicuje srečanja nacionalnih kontaktnih oseb za usklajevanje izvajanja evropskega leta. Ta srečanja služijo tudi kot priložnost za izmenjavo informacij o izvajanju evropskega leta na ravni Unije in na nacionalni ravni. Predstavniki Evropskega parlamenta se lahko teh srečanj udeležijo kot opazovalci.

2. Usklajevanje evropskega leta na ravni Unije poteka na podlagi prečnega pristopa z namenom, da se ustvarijo sinergije med različnimi programi in pobudami Unije, iz katerih se financirajo projekti na področju železniškega prometa ali z železniško razsežnostjo.

3. Komisija skliče redna srečanja vseh deležnikov in predstavnikov organizacij ali organov, ki so dejavni na področju železniškega prometa, vključno z obstoječimi nadnacionalnimi mrežami, ustreznimi nevladnimi organizacijami, univerzami in tehnološkimi središči, pa tudi predstavniki mladinskih organizacij in skupnosti, organizacij, ki zastopajo invalide in osebe z zmanjšano mobilnostjo, da bi ji pomagali pri izvajanju evropskega leta na ravni Unije.

4. Komisija lahko glede na razpoložljivost finančnih sredstev organizira razpise za zbiranje predlogov in projekte, ki lahko prejmejo podporo za njihov izjemni prispevek k ciljem evropskega leta.

Člen 6

Mednarodno sodelovanje

Komisija za namene evropskega leta po potrebi sodeluje s pristojnimi mednarodnimi organizacijami, hkrati pa zagotavlja prepoznavnost sodelovanja Unije.

Člen 7

Spremljanje in ocenjevanje

Komisija do 31. decembra 2022 Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij predloži poročilo o izvajanju, rezultatih in splošni oceni pobud iz tega sklepa. Komisija za oceno pobud določi ključne kazalnike uspešnosti. Ti ključni kazalniki uspešnosti se navedejo v poročilu Komisije. Države članice za namene tega poročila Komisijo obvestijo o dejavnostih, za katere so bile odgovorne.

Člen 8

Začetek veljavnosti

Ta sklep začne veljati dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

V Bruslju, 23. decembra 2020

Za Evropski parlament	*Za Svet*
Predsednik	*Predsednik*
D. M. SASSOLI	M. ROTH

PRILOGA

PARTNERSTVA IN PRIREDITVE

V tej prilogi je naveden naslednji okvirni seznam partnerstev in prireditev, povezanih z evropskim letom:

1. partnerstva s filmskimi festivali po vsej Evropi, da se poudari močna pojavnost železnice v filmskih produkcijah;
2. sodelovanje z evropskimi železniškimi muzeji in na obstoječih kulturnih prireditvah, kot so filmski festivali in umetniške razstave;
3. partnerstva z ERA, da se poudarijo:
   (a) uspešnost železniškega sektorja v Evropi;
   (b) tehnično znanje in izkušnje akterjev v železniškem sektorju, zlasti železniških delavcev;
   (c) prednosti železnice z vidika varnosti in varstva okolja ter
   (d) poklicne možnosti v železniškem sektorju za srednješolce, študente in vajence;
4. mobilni predstavitveni vlaki v Uniji za obveščanje javnosti o ciljih evropskega leta in opozarjanje na privlačnost številnih njegovih sporočil;
5. zagotavljanje vozovnic Interrail za mlade, zlasti v povezavi s študijem v okviru programa Erasmus ali s tekmovanji, da se poveča odmevnost evropskega leta;
6. uporaba postaj kot prostorov za umetnost, urbano druženje ter kot gospodarskih, kulturnih in državljanskih središč, ter uporaba železniških muzejev za obveščanje o evropskem letu.